

De nood aan Candidaten!

Over de ontkerstening wordt veel gesproken en geschreven. Dat is ook goed en bitter noodig. Een schriller beeld dan uit statistieken en doorwrochte referaten, rees voor mij op uit een simpel gesprek, dat ik voerde met een huisbezoeker in een stads-evangelisatie. De droeve ernst van zijn ervaringen kwam uit in zijn radicale vraag: „Zullen wij het evangeliserend huisbezoek maar niet vijftig jaar stopzetten? Want de menschen weten niets meer van den Bijbel af en hebben niet het minste besef van godsdienstige dingen. Laat ons eerst gedurende vijftig jaar de menschen overstroomen met lectuur. Laat ons de stad overdeken met kleine samenkomsten, kerkes van drie, schooltjes van vier, kranzen en clubs van vijf en zes!" Ik kan de meening van dezen broeder ook dus weergeven: „Zaaïen, zaaïen en nog eens zaaïen! Te oogsten valt er op het oogenblik niets!"

Ik laat nu daar of dijt beeld van de ontkerstening niet te zwart gekleurd is. De graad van ontkerstening, die men waarneemt, hangt voor een belangrijk deel af van de generatie waaronder men werkt. De generatie, waaronder ik mijn arbeid aanving, was feller anti-christelijk, maar minder a-christelijk. Zij streed tegen den godsdienst, omdat haar gedachtenleven nog geheel van godsdienstige voorstellingen was doordrongen. Dat is nu anders. Het felle atheïsme is verdwenen uit het leven van velen, omdat de godsdienst uit hun leven verdwenen is. Bij de ouderen is nog wel een zekere kennis, bij de komende generatie mag die misschien weer verwacht worden.

Overigens moet men godsdienstige kennis, besef van de geestelijke dingen niet altijd zien als een product van jaren. Elke menselijke overtuiging heeft een klankbodem noodig. Maar het evangelie schept tenslotte zijn eigen klankbodem. Die het zaad geeft, geeft ook de goede aarde en ook de witte velden. Het behoeft geen vijftig jaar te duren als het God belieft. Maar wel zal met veel grootere intensiviteit moeten worden aangepakt dan tot nu toe is geschied.

De fout, die bij het evangelisatie-huisbezoek meestal gemaakt wordt, is dat men zijn terrein veel te groot neemt. Lukraak te gaan zwerven door de groote steenzee, haalt niets uit. Wij moeten het terrein rimpel voor rimpel, plooi voor plooi heroveren. Wij moeten hebben dominees-van-één-sstraat! Ouderlingen-van-één-blok! Diakenen-van-één-trap! Etage-Evangelisten! Men moet een blok van niet meer dan tien huizen stelselmatig afwerken met lectuur. Beginnen als verkenners, die veel zien en weinig zeggen. Zoo trachten te weten te komen, waar nog eenige belangstelling voor en eenige band aan de waarheid is. Daarop die menschen geregeld verzorgen minstens éénmaal per maand. Heusch, u werkelijk toe te wijden aan ten hoogste vijf gezinnen, betéekent wal!

Beteekent heel wat meer dan honderd receptjes te schrijven zonder te controleeren of de menschen het wel laten klaarmaken en innemen. Maar bij dat bewerken van vele kleine terreinen, moeten zooveel mogelijk allen denzelfden klopp op de deur doen hooren. Tien samenkomsten met tien verschillende onderwerpen, twintig verschillende traktaten op allerlei punten van de stad, honderd methodes van honderd medewerkers, dat is doen alsof men op de beste en snelste wijze mislukken wil! Aan decentralisatie van het terrein moet zich een vertiendubbelde concentratie van de methode paren. Goed, dan blijven er straten en buurten over, die op deze wijze niet te bereiken zijn. De buurten van de traplooper-aristocratie en van de crapaud-élite! Maar zouden er in zoo'n straat geen christenen wonen, die bij hun bureu een visite kunnen maken?

Laat ik met nadruk mogen zeggen: Tenzij iedere belijder gaat belijden, is de zaak van het koninkrijk Gods in onze groote steden, menschelijker wijze gezien, verloren!

Daarom verdienen de pogingen van de evangelisaties in Amsterdam en Rotterdam om door speciale acties de gansche gemeente mobiel te maken, zoo groote waardeering. Ieder belijder moet belijden! De werkmans en de koopmans, de dokter en de gasfitter, de advocaat en het ateliermeisje. Niet met een angstig: „Pardon, ik ben Gereformeerd!", maar met de fiere belijdenis: Ik ben van 'overwinnend leger van Jezus Christus!

Helaas, er is een groot gebrek aan candidaten!

Onze nood is niet het AFzakken der wereld, maar het INzakken van ons geloof!

N. B.

ziet, zich uitstrekt naar het „andere", het eeuwige enz.

Er is wel eens een preek gehouden in Amsterdam van een niet onvermaard redenaar, die deze begrippen kwam verduidelijken. De preek handelde over den schenker en den bakker, uit het verhaal van Jozef. De bakker, aldus luidde de voorstelling, dat is de man, die bij het koeden van het deeg met zijn handen al maar door die bepaalde beweging maakt, waardoor hij het deeg omwoeit; bij elke beweging brengen die handen het deeg naar den bakker toe, hij brengt voortdurend het deeg in de richting van hemzelf. Zoo wordt de bakker het beeld van den zelfzuchtige, hij is de wandelende afschaduw van den „Ich-trieb". De bakker werd „dan ook" gehangen. De schenker daarentegen, zoo vervolgde de preek, maakt, al schenkende, een beweging van-zichzelf-af. Giet hij den wijn uit de kan in den beker van den koning, dan stuurt hij dien wijn in de richting van-zichzelf-af, en is zoo het wandelende symbool van den „Fern-trieb". Men verhaalt, dat de preek besloten werd met het gebed, dat „de Eeuwige" alle bakkers op mocht hangen, gelijk de schenker in leven mocht blijven.

Die preek heeft — en dat althans is haar verdienste — derhalve niet gekozen voor de leer, dat de „Ich-trieb" en de „Fern-trieb", de schenker en de bakker, tot elkander steeds in polaire verhouding moesten blijven staan; en derhalve evenmin willen pleiten vóór de romantische stelling, dat een wijze Farao slechts den bakker met den schenker naast elkander, in ongestoorden sámgang voor zijn aangezicht moest laten staan en dienen.

Moest nu vandaag Brunner over dien schenker en bakker spreken, en zou hij in die twee een afbeelding van twee cultuurmachtes zien, laat ons zeggen in den bakker de vlucht uit de eeuwigheid, en in den schenker het verlangen tot de eeuwigheid, dan zou dus Brunner wel degelijk beiden willen gespaard zien, op straffe van de ontblooting van het huis van Farao. Een Faraonisch paleis immers met een „schenker", maar zonder een „bakker", zou van de cultuur en haar tendenzen, en van haar nimmer rustende eenheid-ten-tendenzen steeds een verwrongen beeld geven, een caricatuur-beeld. Want de „Ich-trieb" heet bij Schleiermacher en bij Schelling de kracht der attractie; U denkt maar weer aan den bakker, en dat deeg. En de „Fern-trieb" heet bij hem de kracht der repulsie; U denkt maar weer aan den schenker, die den wijn van-zich-zelf-af laat vloeien. Waar nu Brunner tengevolge van zijn opvatting inzake de geschiedenis het specifieke van het wezen „humanus" (mensch) hierin zoekt, dat hetzelfde, wat hem tot een deelgenoot van zijn soort, de „humanitas", de menschheid, maakt, hem tevens een enkeling, een individu, een zoeker van zichzelf doet zijn, daar is meteen in zijn opvatting gegeven, dat de cultuur, gedreven door de menschheid en door de menschen, steeds weer de eenzijdigheden zoowel van den cultuur-optimist, alsook van den cultuur-pessimist belacht. Het is nu onzin, vanwege de aanwezigheid van den „bakker" te klagen, of ter wille van den aanwezigen „schenker" te lachen. Het is onzin, te vréézen, dat de heidensche bakker ooit den christelijken schenker zou vermogen te „hangen", of te hópén, dat de schenker uit eigen krachten den bakker nog eens zal gaan hangen. Al mag er tusschen Brunner en de romantiek groot onderscheid zijn, in zooverre n.l. als de romantiek het coincideeren van de krachten der „attractie" en der „repulsie" over heel het „universum" uitbreidt, dus óók over hetgeen Brunner (ten onrechte) „natuur" noemt in onderscheiding van den mensch, en de menschheid, loch heeft zijn opvatting voor wat de cultuurgeschiedenis betreft, gelijke uitzicht-loosheid. Het christendom zal de cultuur nimmer doordringen, ook op geen enkel puntje van den kosmos, in geen enkele maatschappij, geen enkel land, geen enkel „eiland" van heele of halve zaligheid. En anderzijds zal de cultuur nimmer zijn zonder eeuwigheids-verlangen. Wat zou hiér de optimist met zijn lach? Wat klaagt hier de pessimist? Wat zou de een hier hopen op zuivering, de ander vreezen voor voortgaand bederf? De geschiedenis, zegt Brunner, is altijd, men lette daarop, een poging tot „redintegratie" (vernieuwde zuivering) van het „gedesintegreerde" (het onzuiver geworden) en tegelijk een voortschrijdende desintegratie. Zij bestaat volgens hem in een bestendige oprichting en weder-opheffing van gemeenschapsformaties, die altijd tegelijkertijd zoowel leven als óók dood beteekenen. Er is geen eenheid der geschiedenis en geen mogelijkheid, om haar vanuit zulk een eenheid te verstaan. Er is dan ook geen geschiedenis-filosofie mogelijk.

Uiteraard heeft niet alleen Brunner hier beekenis. Wanneer men weet, hoe Barth, met zijn scherpe scheiding tusschen geloof en wetenschap, bij voorbaat bij de bestudeering van het fenomeen der religie alle ruimte laat voor allerlei wisselende, op-en-neer-gaande wetenschappelijke hypothesen en theorieën, ook evolutionistische, dan blijkt ook hij tusschen cultuur-optimisme en cultuur-pessimisme geen keus te willen, en voor geen van beide te voelen. Let men daarbij op nog

andere overheerschende stroomingen, b.v. op de opvatting van de geschiedenis, gelijk Tillich ze geeft, dan wordt het dilemma van optimisme-pessimisme ook dezerzijds prijsgegeven als onzakelijk en verouderd. De geschiedenis komt nimmer boven het tweeslachtige uit. Ze heeft nooit plaats voor zulk een tendenz-ten-goede, welke de tendenz-ten-kwade zou overwinnen en doorbreken, noch ook voor het omgekeerde. Zulk een overwinning, hetzij van het goddelijke, hetzij van het satanische zou de geschiedenis eenvoudig verteren. Dat is dan ook het „daemonische" in de geschiedenis.

Waarom wij op deze dingen wijzen?

Om te doen zien, dat men zich heusch niet van zijn tijd verwijderd, indien men de leer van de twee terreinen, één „terrein" van gemeene, en één „terrein" van bijzondere genade tegenwoordig van gereformeerde zijde bedenkelijk noemt. Het is een gelukkige omstandigheid, dat juist in dezen tijd de gereformeerde belijder onttrokken wordt aan de verlegenheidsgevoelens, die hem beklemmen moesten, zoodra hij weifelend had te kiezen tusschen cultuur-optimisme of cultuur-pessimisme. Een mensch kan maar op één terrein staan. Het over-wippen van het ééne „terrein" naar het andere is — probeert u het eens — leven-opslokkend, indien de terreinen heusch bestaan; en anders is het natuurlijk maar een waan. Wie op het ééne „terrein" positie nam, maar nog een ander, waarop hij niet staat, moet zien te waardeeren, (ten goede of ten kwade, prijzend dan wel lakend), dien zal die typische onzekerheid waarvan we zoeven spraken, altijd bijblijven. Het gevoig is, dat hij niet uitkomt boven de zwakheids-, de verlegenheidshouding, die reeds zoolang ons volk gekenmerkt heeft. De typische houding, waarbij men het eene niet durft zegenen, en het andere niet durft vloeken, maar alle zijn zegenspreuken en anathema's relativeert. Helgeen dan „breed" heet.

Daarom staat de gereformeerde belijder in dezen tijd niet gemakkelijker, maar wél zuiverder in het volle leven, op het ééne terrein, waarop God Zijn genade en Zijn oordeel uitricht.

Niet gemakkelijker.

Want hij heeft nu niet meer het recht, op het ééne terrein zich te specialiseeren, en het andere over te laten aan wie dáárop thuis zijn. Practisch was het vroeger zoo. Aanleg, ontwikkeling, levensgang, beslisten over de kwestie, op welk „terrein" men zich begeven zou, althans zoo lang men weifelde tusschen optimisme en pessimisme ten aanzien van het cultuurleven. Is eenmaal dit dilemma prijsgegeven, dan staat ieder onder gelijken druk en onder gelijke spanning door het Goddelijk bevel.

En daarin wordt tegenwoordig de teekening der situatie wél zuiverder.

Want nu hebben wij niet meer een voorkeur-keus te doen, de één voor specialisatie op „het terrein" der „religie", de ander voor die op het „terrein" der „cultuur", en wij hebben ook niet meer angstvallig te vragen, „hoe vèr" ons optimisme mag gaan, en waar toch alevel de grens van het pessimisme mag liggen. Want nu is er alleen maar een huivering voor de zónde in het cultuurleven, en een sterke begeerte tot het doen van de geboden Gods óók in het cultuurleven.

K. S.

Zoo lang mogelijk, zoo kort mogelijk, zoo haastig mogelijk.

Sommigen (naar verluidt, al ken ik hen niet) zeggen: N.S.B.'ers etc. zoo gauw mogelijk de Kerk uit.

Ook ik zeg: foel!

Anderen eischen: N.S.B.'ers etc. zoo lang mogelijk erin.

Ik zeg: natuurlijk! Hetzelfde geldt van dronkaards, dieven, secten-en-muiterij-aanstichters etc. Het geldt dus altijd.

Maar nu: hoe vinden we die „mogelijkheid"? Door zoo haastig mogelijk op de bekeering te werken. En te zeggen, dat bekeering komen móet. En dan te zien, hoe elk geval speciaal verloopt. De „mogelijkheden" staan niet aan ons.

K. S.

Handelingen 9 (met 22 en 26) en 15 vergeleken met Galaten 1 en 2.

Verleden week heeft Prof. Dr S. Greijdanus het rectoraat aan de Theologische School overgedragen aan zijn opvolger. De aftredende rector hield daarbij een rede weke nog denzelfden avond in druk verscheen (met weglating van het gedeelte, waarin de lotgevallen der Theol. School verhaald werden), onder den titel: „Is Handelingen 9 (met 22 en 26) en 15 in tegenspraak met Galaten 1 en 2?" Omdat deze rede¹⁾ ons ook ter aankondiging in „De Reformatie" toegezonden werd, maken wij van het verschijnen dezer „vergelijkende, exegetische studie" bij dezen dankbaar melding. Het belang van deze studie wordt door den schrijver in zijn „woord vooraf" zelf aangegeven. Prof. Greijdanus merkt op, dat bij de bestudeering van de geschiedenis van het oudste christendom ook bijzonder het leven en werken van den apostel

(Zie vervolg op blz. 84.)

1) Uitg. N. V. Uitg.-Mij J. H. Kok, Kampen.